

1

Горенчук Євгенія Андріївна,
студентка н.гр. 103_СПД
ННІ права та психології НАВС

Науковий керівник:
Хахановський Валерій Георгійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри інформаційних
технологій ННІ права та психології
НАВС

ОСНОВНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Підґрунтям для створення єдиної інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів слугували розроблені та впроваджені ще у 70-ті роки минулого століття інформаційні системи та підсистеми. Але виникла нагальна потреба наукового обґрунтування, створення та впровадження системи інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності, яка базується на новітніх апаратно-програмних засобах, застосовує інтегрований банк даних та охоплює всі рівні управління правоохоронних органів України.

Профілактика, боротьба з кримінальними правопорушеннями, охорона громадського порядку та інші завдання, що вирішуються правоохоронними органами, потребують подальшого вдосконалення техніки і методів управління на основі сучасних досягнень науки й практики, розробки й впровадження комп'ютеризованих систем.

Програма націлена на розроблення та впровадження комп'ютеризованих інформаційних систем у правоохоронних органах. Основною її метою є створення інформаційно-комп'ютерних систем, що забезпечують:

- підвищення рівня управління підрозділами правоохоронних органів;
- зниження впливу суб'єктивних чинників при виробленні рішень, що приймаються за заявами і повідомленнями громадян;
- контроль за дотриманням законності;
- зниження трудомісткості і підвищення культури обробки інформації;
- повніше використання фондів і джерел інформації у запобіганні правопорушенням, розшуку злочинців, що переховуються, розшуку осіб, зниклих безвісти та ін.;
- раціональну розстановку сил і засобів, підвищення ефективності взаємодії підрозділів;
- підвищення якості розробки відомчих нормативних актів та вирішення інших завдань.

Для реалізації цих цілей здійснено і здійснюється:

- розробка теоретичних засад побудови комп'ютеризованої системи оперативного управління в органах внутрішніх справ;
- моделювання вирішення задач синхронізації в складних системах організаційного управління;
- уніфікація документообігу, раціоналізація вирішення завдань оперативного управління;
- розробка методів і засобів вирішення спеціальних пошукових, розпізнавальних та інших задач в інтересах штабів, чергових частин, карного розшуку, профілактики, слідства, боротьби з економічними злочинами, хабарництвом, раціоналізації патрульної служби та інших підрозділів.

Різноманіття і специфічність завдань правоохоронних органів, що часто вирішуються в умовах невизначеності, неповної інформації, наявності випадкових чинників і ризику, соціально-психологічних та інших особливостей осіб, схильних до здійснення правопорушень, а також фактів суб'єктивного тлумачення правових норм, потребують розробки нової методології управління на основі сучасних інформаційних технологій, наукових методів, комп'ютерної техніки та електронних комунікацій.

Розвиток банку даних, системи спілкування та інших засобів комп'ютеризованого управління має послідовність і етапність. Запропонована модель комп'ютеризованої системи оперативного управління є подальшим кроком розвитку бази знань для вирішення конкретних завдань, у тому числі правоохоронних органів.

Використовувані інформаційні системи типу банку даних дозволяють уникнути недоліків і виконують функції інформаційно-пошукових та довідкових систем, що обслуговують входи і виходи системи оперативного управління.

Внаслідок системного аналізу відібрані для вирішення в КСУ завдання і функції: штабу і його підрозділів; служб секретаріату; карного розшуку і профілактики; служб охорони громадського порядку; слідчих апаратів; служби по боротьбі з економічними злочинами; патрульної поліції; служб планування, обліку і аналізу кадрового складу та інших.

Зокрема, галузева комп'ютеризована система управління правоохоронних органів, зважаючи на свою складність, різноплановість, ієрархічність, велику кількість зав'язків, потребує чіткого визначення її структури як на етапі проектування, так і під час функціонування.

При дослідженні функцій, виконуваних підрозділами правоохоронних органів на всіх рівнях управління, і операцій формування рішень виявилася доцільною декомпозиція її за трьома ознаками а саме:

- за функціональним призначенням елементу структури;
- за масштабом діяльності;
- за виконуваним етапом у процесі управління.

При цьому враховуються організаційні і функціональні структури правоохоронних органів, що вже склалися, окремі напрями в їх діяльності і стали послідовності дій в процесі управління.

Відповідно до функцій, виконуваних органами внутрішніх справ, КСУ МВС України розділена на функціональні підсистеми, що відповідають організаційній структурі МВС.

В окремі підсистеми виділяються методологічне, інформаційно-правове і кадрове забезпечення.

Аналіз існуючої системи управління, потоків інформації і завдань, що вирішуються структурними підрозділами правоохоронних органів на прикладі МВС України, дозволили зробити висновок про створення КСУ з трьома рівнями автоматизованого управління, які найраціональніше забезпечують збирання, накопичення, обробку, аналіз і використання інформації в діяльності правоохоронних органів.

Основними рівнями управління в КСУ МВС України прийняті:

I рівень – центральний. На цьому рівні забезпечується загальна централізація управління і вирішуються завдання планування, оцінки, обліку, аналізу і прогнозування оперативної обстановки, стану боротьби із злочинністю та правопорушеннями в регіонах і в державі, оцінюється ефективність діяльності управлінь і відділів поліції, виробляються і приймаються рішення.

II рівень – управління ОНП в областях. Тут вирішуються завдання з обробки інформації, одержаної в ході оперативно-розшукової і профілактичної діяльності, розробляються рекомендації по боротьбі зі злочинністю і проведенням конкретних оперативних заходів.

III рівень – міські і районні органи Національної поліції. На цьому рівні ОНП здійснюються функції боротьби із злочинністю, охороняється громадський порядок і т. д. Формується первинна інформація і здійснюється її введення в КСУ.

Нами умовно виділено чотири основних, певною мірою самостійних, етапи (фази), що становлять повний цикл у процесі управління:

- I фаза /«Облік»/.
- II фаза /«Аналіз»/.
- III фаза /«Прогноз»/.
- IV фаза /«План»/.

Розділення процесу управління на окремі фази обумовлюється самою логікою управлінської діяльності і може бути віднесено до багатьох систем управління.

Застосування запропонованої методології дозволяє розробляти і комп'ютеризувати рішення низки завдань. До їх числа відносяться:

- безперервне стеження за оперативною обстановкою;
- облік і аналіз стану боротьби із злочинністю;
- безперервне планування управлінської діяльності і контроль виконання;
- розрахунок потреби сил і засобів, їх раціональна розстановка;
- обробка даних, що містяться в нормативних актах, даних про передовий досвід, листах, заявах, скаргах громадян і з інших питань.

Видаються дані, що відображають процеси в часі, за напрямками діяльності, зокрема: про результати оперативно-розшукової діяльності

правоохоронних органів у боротьбі із злочинністю по всіх службах; про результати роботи із спостереження за особами, прибулими після завершення терміну покарання, і умовно засудженими; про результати боротьби з наркоманією, хуліганством та інші питання.

Комплекс програм, що реалізують обробку і видачу даних про листи, заяви, скарги і пропозиції, що надходять до МВС, забезпечує: підготовку інформації в державні органи; аналіз листів громадян, що надходять; планування діяльності МВС, органів Національної поліції та інших ЦОВВ, які координує Міністр внутрішніх справ через Кабінет Міністрів України; контроль і визначення ефективності проведення заходів.

Комплекс програм з обробки даних, що містяться в нормативних документах, які регламентують діяльність правоохоронних органів (укази, закони, постанови, розпорядження, накази, вказівки, інструкції), забезпечує виконавців і розробників нових нормативних актів різними довідками, потрібними при виконанні ними службових функцій.

Розроблення і впровадження комп'ютеризованої підсистеми централізованого оперативного управління на основі запропонованої моделі оперативного управління, дозволяє скоротити трудовитрати на виконання завдань, оптимізувати вироблення управлінських рішень, знизити вплив суб'єктивних чинників.

Система відомостей про різні об'єкти, що підлягають обліку, є важливим ресурсом у забезпеченні запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів. За характером об'єктів, що враховуються, виділяються три групи даних про осіб, події, предмети і об'єкти. Відповідно до цього класифікуються інформаційні фонди, завдання, розроблена структура баз даних.

Інтеграція галузевих інформаційно-комп'ютерних систем МВС, прокуратури, податкової, митної та інших правоохоронних служб дозволяє реалізувати завдання Указу Президента № 80/2006 від 31 січня 2006 року «Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю».

Для функціонування CASE-продуктів у складі САПР треба мати СУБД ORACLE (версія 5.1 і вище), що включає модулі SQL*FORMS та SQL*PLUS. У свій час МВС України у однойменній фірми було придбано та багато років успішно використовується СУБД ORACLE з цими та іншими модулями й постійним оновленням версій. Українські програмісти (працівники МВС та ОНП України) постійно проходять стажування та підвищення кваліфікації, які проводяться представниками фірми «ORACLE».

Система інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів – це високоорганізований логічний комплекс на базі інтегрованого банку даних, де накопичується масиви інформаційних обліків, взаємозв'язаних через центральне ядро даних; використовується загальна технологія оброблення інформації, повномасштабний комплекс засобів забезпечення безпеки й надійності, яка дозволяє забезпечити аналітичною інформацією для оперативно-розшукової діяльності, розслідування і попередження злочинів,

надання аналітичної, статистичної та контрольної інформації для розроблення та прийняття обґрунтованих рішень на всіх рівнях управління правоохоронними органами; ефективної взаємодії з комп'ютерними мережами кримінальної поліції закордонних країн з метою підвищення рівня ефективності правоохоронної діяльності та боротьби з корупцією.

Інтегрований банк даних (ІБД) дозволив об'єднати окремі інформаційні обліки ОВС в єдине ціле. Інтегрованість дозволяє встановлювати і відслідковувати зв'язки між усіма включеними в ІБД об'єктами.

Отже, створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів дозволило впровадити сучасну організацію та технологію опрацювання даних, що охоплює використання нових методів і засобів, фіксацію та своєчасну підготовку інформації на випадок можливих пошкоджень оригіналу й оперативне надання даних користувачам у потрібних їм аспектах. При цьому пропонуються різноманітні форми надання інформації.

Список використаних джерел:

1. Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю: указ Президента України від 31 січня 2006 року № 80/2006.

2. Джу́жа О.М. Джерела кримінологічної інформації про стан злочинності в Україні / О. Джу́жа, Д. Голосніченко, А. Кирилюк // Право України. 2003. № 12. С. 55-69.

3. Задорожній Ю.О., Хахановський В.Г. Інформації багато не буває // Бюл. з обм. досвідом роботи. 2009. № 178. С. 9–14.

4. Інформаційно-довідкове забезпечення кримінальних проваджень: підручн. / В.В. Бірюков, В.Г. Хахановський, В.С. Бондар та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 288 с.

5. Хахановський В.Г. Інформатизація управління в органах внутрішніх справ: посіб. / В.Г. Хахановський, П.П. Підюков, В.М. Смаглюк та ін.: заг. ред. проф. Я. Ю. Кондратьєва. Київ: НАВСУ, 2003.

6. Хахановський В.Г. Проблеми та перспективи використання автоматизованих дактилоскопічних систем у боротьбі зі злочинністю // Криміналістичний вісник. 2002. Вип. 3. С. 98–104.

7. Хахановський В.Г. Інтегрований банк даних: формування термінології та проблеми впровадження у правоохоронну діяльність // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук.-практ. журнал. 2012. № 1 (27). С. 307–311.

8. Кудінов В.А., Смаглюк В.М., Хахановський В.Г. Інформаційне забезпечення ОВС: навч. посіб. / за заг ред. В.Г. Хахановського. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 108 с.

9. Хахановський В.Г., Чукаєва А.В. Інформаційне право: підручн. / за заг. ред. С.С. Чернявського. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 216 с.

10. Хахановський В.Г., Кудінов В.А., Смаглюк В.М. Інформаційні технології в правозастосовній практиці: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 112 с.
11. Кондратьєв Я.Ю., Хахановський В.Г. Нормативно-правова база інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності оперативних підрозділів міліції // Наук. вісник НАВСУ. 2003. № 3. С. 52–59.
12. Хахановський В.Г., Корзун В.М. Геоінформаційна система як складова єдиної комп'ютерної інформаційної системи правоохоронних органів // Правова інформатика. 2008. № 1 (17). С. 62–66.
13. Хахановський В.Г., Замаруєва І.В. Інформаційні загрози стану інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління // Бюл. з обм. досв. роботи. 2001. № 135. С. 3–6.
14. Хахановський В.Г. Проблеми теорії і практики криміналістичної інформатики: монографія. Київ: Вид.Дім «Аванпост-Прим». 2010. 382 с.
15. Хахановський В.Г. Розслідування злочинів як інформаційний процес // Науковий вісник ЛІВС. 2003. № 3 (1). С. 131–135.
16. Хахановський В.Г., Смаглюк В.М. Термінологічні та організаційні аспекти створення інформаційно-аналітичної системи ОВС України // Правова інформатика. 2006. № 1 (9). С. 42–44.
17. Система інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів в умовах електронного урядування: монографія/ В.В. Дурдинець, О.М. Іщенко, В.Г. Хахановський та ін. ; за заг. ред. І.В. Сергієнка, С.С. Чернявського, М.Я. Швеця. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018, 352 с.